СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVIII. Ч. 27. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 3-го ЛЮТОГО 1950. — No. 27. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, FEBRUARY 3, 1950. VOL. LVIII.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807 / 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

ПОНАД ТРИ БІЛІОНИ МАЄТКУ В РОБІТНИЧИХ ЮНІЯХ

Ню Йорк, 1 лютого. — Чистий маєток місцевих і краєвих американських робітничих юній виносить три до чотири біліони долярів, як це обрахував економіст д-р Александер С. Ліпсет. Він перевів студії з доручення підприємства прилюдних відносин Флойда Л. Карлайл, щоб довідатися, чи можна рахувати на фінансові інвестиції з юнійних фондів. Д-р Ліпсет довідався при цій нагоді, що юнії інвестують свої гроші в певних підприємствах і в федеральних бондах, а тільки малу частину в реальностях.

Свої обчислення опер Ліпсет на звітах 42 краєвих юній, яких чистий маєток виносить понад $360,000,000. Беручи під увагу кількість членів, що платять вкладки і інші чинники, він прийшов до заключення, що ці юнії представляють одну четвертину всього робітничого руху. З цього він дальше заключає, що грошевий маєток всіх матірних юній виносить біліон, а може й півтора біліона долярів. Разом з місцевими відділами юній спільний маєток досягнув би в Американській Федерації Праці висоти двох до півтретя біліона, а в Конґресі Індустріяльних Організацій коло півтора біліона долярів.

Ліпсет звітує, що сім мільйонів робітників мають забезпечення в пенсійних фондах та фондах добробуту. Братство залізничників улокувало 42 мільони своїх фондів в федеральних, стейтових і муніципальних бондах, а понад десять мільйонів в залізничих і електричних підприємствах.

МАЙНЕРСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ БЕЗ ВИСЛІДУ.

Вашингтон. — Голова майнерської юнії і представники копальняних власників перевели конференцію над покінченням страйку, одначе не дійшли до ніякої згоди. Саме в середу голова юнії Джан Л. Луїс явився перед федеральним судом, щоб відповісти на закид вживання несправедливої робітничої тактики, як це сказано в позві Краєвої Ради Робітничих Відносин, одначе суддя не видав ніякого рішення, відкладаючи його до наступного тижня.

СЕНАТ УХВАЛИВ КОНСТИТУЦІЙНУ ПОПРАВКУ.

Вашингтон.—Більшістю понад двох третин голосів сенат одобрив проєктований додаток до Конституції, щоб Колегія Електорів при виборі президента мала в кожнім стейті, тільки голосів, кільки має федеральних сенаторів і репрезентантів. Законопроєкт має ще піти до палати репрезентантів, а щойно опісля до ратифікації по стейтах.

А.Ф.П. ЗА ПОРОЗУМІННЯ МІЖ ФАРМЕРАМИ ТА РОБІТНИКАМИ.

Маямі Біч, на Флориді. — Американська Федерація Праці склала пляни для політичної кампанії перед виборами в 1950 р. Не зважаючи на те, що 8,-000,000 членів А.Ф.П. це міські робітники, краєва екзекутивна рада прийшла до висновку, що невдоволені фармері станут по її боці як союзники у виборчій кампанії. Федерація вже тепер маркує поодиноких конгресменів, котрих вона буде поборювати при виборах. До них зарахований сен. Роберт Тефт за працю над робітничим законом, який носить його імя.

ЛЮТЕРАНИ ДОМАГАЮТЬСЯ КОШТІВ ПОДОРОЖІ ДЛЯ ІМІҐРАНТІВ.

Минеаполис, Минн. — Краєва Лютеранська Рада ухвалила резолюцію з домаганням, щоб Конґрес додав поправку до нового законопроєкту, який має на меті допустити 339,000 іміґрантів зі скитальщини. У поправці сказано, що уряд має платити кошти подорожі в Америці після прибуття скитальців. Теперішній законопроєкт містить постанову, що уряд має давати позички на покриття коштів подорожі. Загальний фонд на такі позички, виносив би пять мільйонів.

МАҐАЗИНУВАННЯ КРИТИЧНИХ МАТЕРІЯЛІВ.

Вашингтон.— Муніційна Рада остерегла Конґрес, що треба зберегати на складах критичні матеріяли, які потрібні на випадок війни. Коли б це занедбано, як це сталося минулого року, тоді ціла програма оборона країни буде в небезпеці. Идеться головно про встановлення першенства при вживанні різних матеріялів, які потрібні при виробі зброї й воєнного статку. Уряд зажадав минулого року пів мільйона долярів на заведення складів, тепер показується, що на цю ціль потрібно $650,000,000.

АДМІРАЛ БЛЕНДІ ПЕРЕДАЄ КОМАНДУ НА АТЛАНТИКУ.

Норфолк, Ва. — Адмірал Вилієм Генрі Порнел Бленді покінчив 40 років служби при воєнній маринарці і передав команду над „своїми" кораблями свому наступникові, адміралові Вилємові Моррові Фектелерові, як командантові Атлантійської фльоти. Останнім подвигом адмірала Бленді було вирятування воєнного корабля Мизури з болота, в яке він заїхав 17 січня. Цей корабель врятувано в середу ранку і тільки дякуючи незвичайно дбайливим приготуванням та припливові води.

ЖЕБРАК-ПІДПРИЄМЕЦЬ МАВ ГРОШІ В 43 БАНКАХ.

Ню Йорк. — Роберт Т. Інґелс, окалічілий перед 15 роками на ногу, помер у міському шпиталі 22 січня у відділі нуждарів. Адвокат, Волтер Беґйер, виявив, що він був правним дорадником небіжчика впродовж двох років і зладив йому тестамент, в якому він записав свій маєток одинокій своячці, яка живе в Каліфорнії. Маєток небіжчика зложений в 43 банках, у різних містах на Сході, від Маямі на Флориді аж до стейту Мейн на півночі. Кільки саме виносить маєток, досі не звісне. Небіжчик після втрати ноги пустився на „бизнес" і почав жебрати, даючи олівці в заміну за милостиню. Він провадив спис своїх жебрацьких товарів, і касову книжку. У ній записував точно приходи з жебранини кожного дня в кожному місті, до якого їздив на „бизнес". До маєткових предметів зараховував припаси олівців, горнятко на збирання гроша і штучну ногу.

СОВЕТИ ДОМАГАЮТЬСЯ СУДУ НАД ЯПОНСЬКИМ ЦІСАРЕМ ЗА ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ

Вашингтон, 1 лютого. — Совєтський амбасадор Александер С. Панюшкін явився в департаменті стейту з великою дипломатичною нотою, про зміст якої він сказав опісля репортерам, що вона містить домагання совєтського уряду поставити перед суд японського цісаря Гіроґіта і інших воєнних злочинців. Їх мав би судити якийсь міжнародний суд. На запит кореспондентів, чи інші винуватці перебувають під пору в Японії, Панюшкін сказав, що на всякий випадок їх нема в Совєтах.

Департамент стейту не виявив змісту совєтської дипломатичної ноти, бо вона ще не перекладена на англійську мову. Вона обіймає 22 сторінки машинового письма.

Конґресмени, які довідалися про совєтське домагання, висміяли його. Один сказав: „Які нерви мають росіяни ставити таке домагання". — Інший висловився: „Це чергова спроба росіян каламутити спокійну воду". — З Бостону звідомляють, що делегація японського парляменту, яка тепер там находиться в обїздці по стейтах, виявила погляд, що росіяни хочуть позбутися цісаря заведенням комуністичного режиму в Японії.

Вісті з Токіо, в Японії, сповіщають що совєтське домагання викликало потрясення серед населення, а офіцери Верховної Аліянтської Команди кажуть, що домагання буде відкинене.

МИРОВА ЗБРОЯ ПРОТИ СОВЕТІВ: „ГОЛОС АМЕРИКИ"

Бостон. — Закінчуючи свою серію статей під заг. „Ось це Росія", Едмунд Стівенс, проґнаний з Москви кореспондент щоденника „Крисчієн Сайенс Монітор", застановляється над питанням, чи Росія хоче війни. Він приходить до висновку, що під теперішній час Росія її не хоче, одначе на дальшу мету вона мусить звести війну з Західним світом в переконанні, що тільки комуністичний режим має право існування. Стівенс теж дає спосіб збереження миру і вважає повдінку генерала Лушуса Д. Клея за зразок, як треба Совєти перемагати. В засаді Стівенс вважає інформування підсовєтських народів за найуспішнішу мирову зброю. Він каже, що радієві програми „Голосу Америки" викликали небувалі надії серед населення поза Залізною Заслоною і тому Кремль робить всякі зусилля, щоб цей голос здавити. Одначе навіть і окрушки цього голосу роблять більше враження ніж атомова бомба.

СЕН. КОНАЛЛІ ЗА НОВІ ПЕРЕГОВОРИ З РОСІЄЮ

Вашингтон. — Головний речник закордонної політики уряду в Конґресі, сен. Там Коналлі, виявив свою схильність до ще одної спроби переговорювати з Советами в справі контролі атомової зброї, коли переговори будуть вестися в Обєднаних Державах. Сенатор не надіється великого успіху, одначе радить пробувати ще раз тепер, коли становище Злучених Держав стало сильнішим після рішення виробляти атомову бомбу.

Сен. Ванденберг робить Росію відповідальною за нову зброю.

КОМУНІСТИ „ПЕРЕВИХОВУЮТЬ" СВЯЩЕНИКІВ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ

Прага, 2 лютого. Чеські комуністи, добившись минулого року терором присяги на вірність комуністичному режимові від католицького духовенства, проголосили своєю головною ціллю на 1950 рік комуністичне „перевиховання" того ж духовенства. В церковних колах не сподіваються, щоби це „перевиховання" могло пережити багато священиків.

БЕЗУСПІШНІ ЦЕРКОВНО-ДЕРЖАВНІ ПЕРЕГОВОРИ В ПОЛЬЩІ

Варшава, 2 лютого. Міністер суспільного управління, Владислав Вольські, повідомив вчора, що ведені від деякого часу переговори між представниками Католицької Церкви і держави не мали успіху і їх перервано. Це рівночасно заповідає нову терористичну акцію комунізму проти церкви в тій країні.

М'АРТУР ДОМАГАЄТЬСЯ ПІДКРІПЛЕННЯ НА ПАЦИФІКУ ДЛЯ ЗДЕРЖАННЯ КОМУНІЗМУ

Токіо, 2 лютого. Американський головнокомандуючий на Далекому Сході, ген. Доглес МекАртур, обстоює необхідність збільшення американських збройних сил на Пацифіку, у зв'язку зі зростаючою загрозою агресивного большевизму. Ця справа була темою окремих нарад, що їх відбули адютанти ген. МекАртура з шефами об'єднаних штабів збройних сил, що відбувають тепер свою поїздку по Далекому Сході. Під час нарад, в яких взяли участь: предсідник об'єднаних штабів, ген. Омар Бредлі; шеф штабу армії, ген. Дж. Лотон Коллінс; шеф штабу авіяції, ген. Гойт С. Ванденберг і шеф штабу фльоти, адмірал Форест П. Шерман, представники ген. МекАртура домагалися, щоби Азію вважати частиною гльобального військового плянування і так до неї ставитися. Ці самі думки і домагання підкріплень видвигнув ген. МекАртур вже перед роком і опісля їх кількакротно повторював. Необхідність американських військових підкріплень на Пацифіку набирає тим більшої наглядности, що в останніх часах, головно після комуністичної перемоги в Китаю, большевицька загроза з кожним днем зростає та поширюється в усіх напрямах.

ПРОДОВЖУЄТЬСЯ КОМУНІСТИЧНА ЧИСТКА В РУМУНІЇ

Букарешт, 2 лютого. В Румунії, як і в інших комуністичних країнах, з цілою силою продовжується перманентна чистка, що практично охоплює всіх, включно з місцевими „вождями" комуністичної партії. Вчора тут повідомлено про „вичищення" з партії трьох членів центрального комітету Румунської Федерації Праці.

В НЕДІЛЮ ГОСТИННИЙ ВИСТУП ТЕАТРУ БЛАВАЦЬКОГО В НЮ ЙОРКУ

В найближчу неділю, дня 5-го лютого, в Ню Йорку дасть свою першу гостинну виставу Український Театр під мистецьким керівництвом Володимира Блавацького з Филаделфії. Вистава відбудеться старанням Українсько-Американських Ветеранів, Пост 7, на добродійний фонд якого призначений теж дохід з вистави. Театр виставить комедію Арнольда і Баха „Мужчина з минулим", а в поодиноких ролях виступлять: М. Мельник, Н. Горленко, Ф. Рудакевич, Б. Паздрій, Е. Дичківна, В. Шашаровський, В. Блавацький, О. Рудакевич, А. Кульчицька, А. Радванський та Е. Шашаровський. Вистава відбудеться у великій залі Фешин Дізайн Інститут при 225 В. 24-ій Стріті, в год. 7-мій вечорі та дасть можність місцевій і митрополитальній українській громаді познайомитись з цим театром, що здобув собі найвищі признання, як своєю високо мистецькою грою, так і своєю невсипущою працею для розвитку українського драматичного мистецтва серед найтрудніших обставин, колись на Рідній Землі, опісля на еміґрації в Европі і від деякого часу вже в цій вільній країні.

З'ЇЗД ВЕТЕРАНІВ НЕ В НЕДІЛЮ, ТІЛЬКИ В СУБОТУ

Передконвенційний з'їзд Українських Американських Ветеранів східного дистрикту відбудеться в Нюарку, в Січовій Ґалі при 508 18 Евеню, в суботу, дня 4-го лютого в год. 2-гій після полудня, а не в неділю 5-го лютого, як це помилково подано у вчорашньому виданні „Свободи" та „Юкрейнієн Віклі" з 30-го січня. Додатково довідуємось, що промовцями на з'їзді виступлять теж визначні американці, між ними один з головних офіцерів військового дистрикту Ню Йорк і Ню Джерзі, полк. Снайдер.

ЧЛЕН У. Н. СОЮЗУ КАНДИДУЄ НА СЕНАТОРА ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ

Савт Бенд, Індіяна, 2 лютого. — Місцевий суддя Джан С. Гонас, член 176 відділу Українського Народного Союзу, зголосив свою кандидатуру на сенатора Злучених Держав на демократичну листу зі стейту Індіяна. П. Гонас, що вже двічі засідав в стейтовому сенаті та занимав цілий ряд інших репрезентативних постів, є сином українських батьків, що приїхали до цеї країни з Карпатської України.

КОМУНІСТИЧНІ ЗАВОРУШЕННЯ ТЕЖ В ЛИВАНІ

Бейрут, Ливан, 2 лютого. Минулої неділі в комуністичних заворушеннях в Тріполі згинув один комуніст, вбитий поліцією. Вчора, під час похорону вбитого, дійшло до нових заворушень, в яких були поранені двох поліцаїв і дев'ять комуністів.

СОВЕТИ ВІДКИНУЛИ ФРАНЦУЗЬКУ НОТУ В СПРАВІ ІНДОКИТАЮ

Париж, 2 лютого. — Совєтський амбасадор в Парижі, Олександер Богомолов, відкинув вчора ноту французького уряду з протестом проти совєтського визнання п'ятиколонного вет-намського режиму Го Чі Мінга в Індокитаю. В тому самому листі, в якім прислано назад французьку протестаційну ноту, французьке міністерство закордонних справ найшло коротку записку від Богомолова, в якій він заявляє, що він не вважає за можливе „прийняти ноту того роду". Речник французького міністерства закордонних справ в доповненні вияснив, що Франція досі ще не одержала офіційного совєтського повідомлення щодо визнання режиму Го Чі Мінга, а протест базувався тільки на повідомленні совєтського агенства ТАСС. Тут рівночасно виявлено вдоволення з заяви державного секретаря Ачесона, що факт визнання Го Чі Мінга совєтським урядом вже сам по собі таврує його як п'ятиколонника і ворога індокитайської незалежности. В обличчі всіх цих фактів, французький уряд робить дальші заходи для нормалізації стосунків в Індокитаю під проводом колишнього імператора Бао Даі, голови вет-намського уряду, що його в найближчих трьох днях мали б визнати теж Злучені Держави.

ЗАХІДНА УСТУПЧИВІСТЬ В БЕРЛІНІ ПОСЛАБЛЮЄ НІМЕЦЬКИЙ СПРОТИВ СОВЄТАМ.

Берлін, 2 лютого. — Західні спостерігачі в цьому „гарячому" пункті „холодної війни" стверджують, що кожна західна уступка перед Совєтами не тільки скріплює совєтів і їх німецьку п'яту колону, але й послаблює теж німецький спротив проти Совєтів і зменшує авторитет західних аліянтів. Такі наслідки мала теж недавня американська уступка, як американське управління рішило передати знову в користування Совєтам залізничий будинок в своєму секторі, який раніше біли захопили німці, викинувши совєтське представництво за неплачення належного чиншу.

ЧІЯНГ ПЕРЕДАВ ЗОЛОТО УРЯДОВІ ФОРМОЗИ.

Тайпеї, Формоза, 2 лютого.— Премієр уряду Формози, Єн Гсі-шан, повідомив вчора, що маршал Чіянг Кай-шек передав урядові Формози всі резерви національно-китайського золота, з єдиною інструкцією, щоб „використати його мудро і розважно для добра нації". Точної вартости того золота не означено. З інших джерел подається дальші інформації про комуністичну підготовку до інвазії на Формозу, якої сподіваються навесні або аж восени цього року.

ЮГОСЛАВІЯ ВИЗНАЛА ІНДОНЕЗІЮ.

Београд, 2 лютого. — Місцева радіовисильня сьогодні повідомила, що югославський міністер закордонних справ, Едвард Кардель, поінформував уряд Злучених Держав Індонезії про його офіційне визнання урядом Югославії. Кардель рівночасно запропонував встановлення нормальних дипломатичних стосунків між обома країнами та виміну амбасадорів, що мало б наступити вже в найближчих днях.

МІНІСТЕР БЕВИН НА ВІДВІДИНАХ В ІТАЛІЇ.

Рим, 2 лютого. — Британський міністер закордонних справ, Ернест Бевин, в поворотній дорозі з конференції міністрів закордонних справ британської спільноти народів в Коломбо на Цейлоні, зупинився в Італії та відбув конференцію з італійським урядом і був на авдієнції в Папи Пія. Предметом розмов між Бевином та італійським урядом мала бути головно справа колишніх італійських колоній, можливості еміґрації італійців до країн британського комонвелту, як теж загальне міжнародне положення і в цьому справи, в яких заінтересовані Британія та Італія. Під час висадки Бевина з корабля в Неаполю та під час його подорожі вулицями міста, його „привітали" кількома гнилими яйцями. У зв'язку з цею демонстрацією заарештовано 5 осіб, як виявляється, з кол місцевих „нео-фашистів".

ЧЕРВЕНКОВ МАРІОНЕТКОВИМ ПРЕМІЄРОМ БОЛГАРІЇ.

Софія, Болгарія, 2 лютого.— Болгарський комуністичний „парлямент" вибрав вчора Юлька Червенкова премієром країни, на місце Василя Колярова, що помер два тижні тому. Рівночасно затверджено очолюваний ним уряд, який залишається в попередньому складі, з тою тільки різницею, що замість 4 заступників премієра тепер буде тільки трьох. Червенков належить до вигодованих Москвою ветеранів болгарської компартії.

ПАЛЯТЬ КНИЖКИ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

Прага, 2 лютого. — Чехословацький комуністичний уряд і його преса продовжують кампанію в справі чистки „безвартісної літератури" з місцевих бібліотек. Поодинокі бібліотеки повідомляють вже про переведення такої чистки. До „безвартісної літератури" в комуністичних країнах зараховується приблизно все, за виїмком творів Моркса-Енґельса-Леніна-Сталіна.

РЕПАТРІЯЦІЯ ГРЕКІВ З-ПОЗА ЗАЛІЗНОЇ ЗАСЛОНИ.

Атени, 2 лютого. — Вчора до місцевого порту причалив корабель, на якому з Констанци приїхало 350 греків, репатрійованих з Румунії. Вони заявляють, що 700 інших греків ще очікують в Румунії на транспорт до Греції. Досі з підсовєтських країн репатрійовано вже поверх 2,000 греків, а деяка кількість ще очікує на поворот. В репатріяції допомагає Міжнародний Червоний Хрест.

СТИХІЙНІ НЕЩАСТЯ В ІРАНІ.

Тегеран, 2 лютого. — Іранський уряд офіційно повідомив, що загальна кількість жертв землетрусу, що мав місце в цій країні минулого тижня, виносить 20 вбитими. Жертвою повені впало 15 осіб а около 15,000 залишилося без даху над головою.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сити і закордоном:		Foreign and Jersey City Hates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ВІДПОВІДЬ НА САБОТАЖ МИРУ

Президент Труман рішився на дуже важливий крок, коли доручив Комісії Атомової Енергії почати виробляти водородну бомбу. Наслідки його рішення не в силі сьогодні ніхто збагнути. Маючи на увазі могутню і страшну руїнну силу цеї бомби, можемо хіба повторити за сенатором Лукасом: „Молимо Бога, щоб не прийшлось її ніколи вживати".

Проте треба рахуватись з фактом, що така бомба скоро буде, а як вона буде, то тим самим буде можливість її вжити.

Як скинено дві атомові бомби при кінці другої світової війни на японські міста Гірошіму та Нагасакі, то вбито відразу яких сто тисяч людей, а ранених було вдвоє більше. Про силу водородної бомби розголошують фантастичні вісті. Вони прямо жахливі навіть тоді, коли б брати під увагу самі найскромніші обрахунки вчених. Пригадуємо, що в самій Америці піднімались поважні голоси взагалі проти вживання атомової бомби, навіть у війні з Японією. Не видно й тепер найменшого захоплення тою обставиною, що Злучені Держави матимуть ще сильнішу атомову зброю. Але й нема протесту. Що більше, цілком певно президент Труман не був би відважився видати розпорядок про виготовлювання цеї нової жахливої зброї, коли б не був певний, що загал американського народу його у цьому попре. Як бачимо, він не помилився, бо не тільки, що нема ніякого спротиву проти розпорядку президента, але з усіх боків стверджують, що він поступив добре. „Важливе рішення", пишуть в одній газеті, а в другій (Ню Иорк Таймс) називають його поступок „неминучим рішенням". Барух, що є автором проєкту про міжнародну контролю над атомовою енергією, називає рішення през. Трумана „розумним", а сенатор Тайдингс заявив, що „не було іншого виходу".

Отже нема тепер, у мирі, навіть такого спротиву, як був в часі війни, коли виринуло питання практичного застосування атомової бомби. А прецінь американський нарід добре знає, що того роду бомби, як водородна, могли б довести навіть до загибелі людської цивілізації, коли б не були контрольовані. Проте він дає згоду на виріб і такої бомби і робить це в тому переконанні, що можливо це опамятає Кремль і заставить його до перевірки дотеперішньої совєтської агресивної політики.

Ясне, що коли б не було в Америці страху перед совєтським нападом, не було б потреби видавати біліони долярів на виріб водородних бомб. Атомову енергію використовувано б тоді для мирних цілей, для поступу і добра людства, а не на його руїну. Коли ж діється інакше, то вина за це спадає виключно тільки на Кремль, який постійно саботує мир у світі й не хоче визнати ніякої справжньої міжнародної контролі над собою навіть у такому випадку, коли йдеться про атомову енергію. Президент Труман міг був зарядити виріб водородної бомби, навіть не подаючи цього до публичного відома, а вважаючи це воєнною тайною. Коли ж президент поступив інакше, то тільки тому, щоб дати Совєтам ще одну нагоду дійти з демократіями до згоди. Та треба сумніватись, щоб навіть така зброя як водородна бомба могла спинити імперіялістичний похід Кремля на підбій вільного світу.

На екрані міжнародних подій

Всупереч всім новорічним надіям, запевненням і побажанням, вже в першому місяці цього року заіснували деякі факти та цілий ряд подій, що не тільки не віщують будь-якого поліпшення в напруженій міжнародній атмосфері, але й дають оправдані причини до нової непевности і нової тривоги. Короткий перегляд міжнародного положення і тенденцій його дальшого розвитку потверджує цю думку.

Теперішнє суцільне напруження між Совєтами і західними демократіями має свої два головні фронти: европейський та азійський, з цілим рядом своїх „вогнищ", з яких постійно „куриться", а часом і поблискує.

В Европі до деякої міри пішли в забуття недавно голосні авантюри зі совєтською розбишацькою політикою в поодиноких східних та центральних европейських країнах. Світ вже, виходило б, погодився з фактом, що Польщу, Чехословаччину, Мадярщину, Болгарію та цілий ряд інших країн Совєти проковтнули і нікого вже більше не хвилюють всі безправ'я, що там діються. Натомість залишається там два головні „вогнища": Німеччина з Берліном і Югославія з Тітом на чолі. Тому, що західні союзники занімають тільки оборонне становище, ініціятива силою факту є в совєтських руках. Головно щодо Берліна і Німеччини. Там Совєти періодично всіляко підкладають західним аліянтам ногу, пригадуючи їм, що вони собі їх не бажають. Транспортові трудноці, що в останньому знову виникли, є головним засобом в цій „холодній війні". Рівночасно Совєти відповідно організують для своїх цілей Східну Німеччину, від творення збройної сили починаючи а на перманентних чистках „неблагонадійних елементів" кінчаючи.

Конфлікт Москви з Югославією є черговим вогнищем на европейському фронті. І там куриться відповідно до того, як Совєти доливають оливи. Тіто не піддається а запевнення президента Трумана, що Америка готова зустріти совєтську агресію де вона не проявлялся б, не було сказане на вітер. Це та одверті можливості для Югославії у співпраці зі Заходом, додають Тітові відваги.

Виринає проблема: котре з тих вогнищ є грізніше?

В західних політичних колах здають собі справу, що одне з тих вогнищ може бути фіктивне, щоб відвернути увагу від справжнього. У випадку з Берліном і Югославією на фікцію не виглядає ні одне. А проте, свого часу теж викликане Совєтами напруження в Берліні мало, як тепер виявляється, теж не в останній мірі на меті відвернути увагу від Китаю.

На совєтсько-західному фронті в Азії куриться не менше, як в Европі. В Москві клеїться новий совєтсько-китайський договір „дружби" що мав би віддати Совєтам під контролю китайські порти, крім величезних просторів та мільйонів китайських рабів. Організується в той спосіб нова сила, що природними і людськими ресурсами та потенціялами переходить далеко всіх дотеперішніх Джінґісханів. За втрату Китаю західний світ не дістав найменшої рекомпензати, хіба власні злудні надії на евентуального китайського Тіта за азійською залізною завісою. Ген. МекАртур продовжує демократизувати Японію. На заході дискутується потреби та можливості допомоги Чіян Кай-ші в обороні стратеґічної Формози, а британці всіляко спекулюють, щоб вдержати Гонґ Конґ та витягнути що ще можна зі своїх вкладів в почервонілого китайського смока. З Індії, Індо-Китаю, Індонезії та всіх інших азійських закамарків щораз більше тривожних вісток, якщо вже не про можливості безпосереднього совєтського нападу, то щонайменше „інфільтрації", що на одне виходить. Тут, як і в Европі, ініціятива силою обставин є по боці аґресивного Совєтського Союзу і світового большевизму.

Акція, зглядно протиакція західних демократій диктується виключно оборонними потребами і на довшу мету. Під цим кутом починає практично діяти Атлянтійський Пакт та дальше реалізується Плян Маршала, при рівночасних плянах для здійснення „четвертого пункту" президента Трумана щодо допомоги в розвитку відсталих теренів.

Грізним маревом над усім висить нова атомова зброя, до якої вже теоретично (а, може, і практично) долучується ще тисячу разів сильніша водородна.

Рівночасно з таким розвитком міжнародних подій, заходять важливі зміни або їх можливості у внутрішньому розвитку поодиноких країн. Вистачить згадати великодержави. Америка, рівночасно з накиненою їй самою долею відповідальністю за розвиток у світі, переходить цілий ряд демократичних еволюцій в своїй суспільній та господарській системі. В Британії тепер йде словна передвиборча боротьба за соціялістичне чи консервативно капіталістичне о б л и ч ч я к р а ї н и після недалеких вже виборів. Поразка соціялістів у виборах в поодиноких країнах британської спільноти народів, зокрема в Ню Зеляндії і Австралії, заставляє лейбуристів до збільшення їх зусиль. Франція з дня на день очікує чергової урядової кризи та намагається знайти розв'язку для невідгадного ребусу: як можна збільшити видатки на відбудову і рівночасно зменшити податки, бо такої акробатики вимагає від уряду парлямент і загальна опінія. На цьому французькі клопоти ще далеко не кінчаються.

Між самими західними аліянтами є цілий ряд проблем, зв'язаних з організацією спільної оборони, включно зі справою ремілітаризації Німеччини.

Це тільки загальний огляд важливіших актуальних подій і справ, але й це вже вистачає, щоб — як казав поет — голову схопити в руки.

СІЧНЕВІ РЕФЛЕКСІЇ

Подвійне свято 22 січня нас — українців — сповняє гордощами: під цією датою, 1918 року, ми заманіфестували перед світом волю мати свою „суверенну, ні від кого незалежну державу", а рівно в рік пізніше ми зірвали ненависний збручанський кордон і доказали світові, що всі українці на українських землях сущі творять одну українську націю, що хоче жити в одній, соборній українській державі.

Ці два січневі акти були рішуче необхідні — ними українці, після вікової відсутности на світовій арені, знову зголосилися до слова та представилися світові, хто вони. Але самими цими актами ми світові не заімпонували. Єдиним, чим ми йому могли заімпонувати, могла бути **реальна українська сила.** А такої сили, в ті рішальні дні, в нас не було.

Звичайно, в оправдання ми можемо наводити і несвідомість мас і большевицьку пропаганду і наївну віру деяких провідних кол в доброзичливість сусідів. Але такі докази нам більше шкодять, ніж помагають. Об'єктивний факт лишається фактом: **ми не мали реальної сили.**

Наявні докази цієї гіркої правди знаходимо в гульні німців і москалів — білих і червоних — на території суверенної України. Але наймаркантніший доказ — Крути, що їх святкуємо в тому ж місяці — січні. З пізнішого підрахунку знавців виявилося, що в т. часи ми могли поставити на ноги 2-мільйонову армію. З історії тих часів знаємо про низку військових з'їздів. Але та сама історія подає факт: під Крути пішли боронити столицю 40-мільйонової української держави... 300 невправних учнів і студентів.

Чи можна уявити більш іронічну диспропорцію між обома актами 22 січня і реальною силою, необхідною на покриття таких заяв супроти друзів і ворогів?...

Брак реальної сили, в рішальні моменти нашої найновішої історії, був причиною, що акти незалежности й соборности ми могли проголошувати тільки під небажаний акомпаніямент ворожої канонади, чи під загрозою ліквідації збоку „визвольників". Так було 1919 р. у Києві, 1939 р. в Хусті й 1941 р. у Львові.

Чи не доволі нам гірких досвідів, щоб зрозуміти, що **передумовою нового й остаточного акту незалежности й соборности України мусить стати реальна українська сила?**

Характерна річ: свято Крут у нас святкується в тому ж піднеслому настрої, що й акти 22 січня. Святкові доповіді в ту днину сповнені гордощів, що **ми дали своїх 300 спартан** і створили українські Термопилі.

Тимчасом свято Крут повинно мати для нас дві сторінки: одна з них вимагає найглибшого поклону героям з-під Крут — друга повинна нам бути днем сорому й каяття.

Мементо крутянських героїв наказує: **„Творіть українську силу, могутню, наймогутнішу — бо самими Термопилями держави не збудувати!"**

До речі: Термопилів ми в своїй історії — давнішій і новішій — мали більше, ніж будьякий інший народ. Але Термопилі мають свою вимову тільки там, де не може встоятися сила цілого народу.

Відірвані від цілости, жертви одиниць можуть — у своїх і чужих — зродити переконання, що даний народ стати **тільки на Термопилі.**

Що є та реальна сила, якої нам так дуже треба?

Ясна річ, у час всенародного зриву тією силою являється власна армія і власний годящий провід.

Але ж ця сила сама з себе не родиться. Не родить її і притаманна нам віра в те, що ми „надзвичайно здібні, надзвичайно відважні й надзвичайно численні".

Хочемо, чи не хочемо цього — цю силу може породити **тільки вперта муравлина праця й жертви буднів цілого українського народу.** Сюди належать освіта й самоосвіта кожного (-ї) з нас, зрозуміння, що свою священну ціль зможемо здобути тільки об'єднанням усіх українських сил; зрозуміння, що, заки сперечатися за устрій майбутньої української держави, **наперед ту державу треба здобути;** зрозуміння, що краще жертвувати свій труд, гріш і рискнути життям, щоб жити на рідній землі вільним господарем — ніж на тій же рідній землі платити тисячу разів важчу дань ворогові й гинути від його знущань і розстрілів; пропаґування перед світом правди про Україну й її змагань до волі; творення нових духових цінностей і технічних здобутків; організування занедбаної (коли не погорджуваної) в нас фінансової сили і т. д., і т. д.

Коли мова про українців в Україні сущих — за них можемо бути спокійні. Вони виконують все, що до них належить і більше. Запорукою сказаного є вже сам факт життя під найжахливішим з окупантів — що й казати про збройну боротьбу за волю в таких умовах і з таким ворогом...

Але, чи в прирівнанні з працею й жертвами краю — виконуємо належно свої завдання і ми — еміґранти?

Коли почитати газетні звідомлення про відгук нашої громади на різні акції — стає просто моторошно. А організування фінансової сили на такі пекучі потреби, як допомога Воюючій Батьківщині, праця Українського Конґресового Комітету, ЗУАДК-у, научні, видавничі й харитативні цілі, **якраз є нашим і передовсім нашим завданням.**

Чи часом наша байдужність на цьому відрізку не зупинилася на мертвому пункті байдужости 1918-19 рр., що висилала на безнадійну загибіль 300 крутянців?...

Випадок хотів, що саме між святами 22 січня й Крут Український Конґресовий Комітет проголосив відозву до української спільноти в Америці в справі Національного Фонду.

Цей фонд, яким мали б покриватися найважніші народні потреби нашої збірноти в цій країні — від найдрібнішої харитативної акції й до визвольної включно! — мав би виносити 250,000 долярів, тобто стільки, скільки коштує один більший солідний дім... І ще є сумніви, чи навіть і ця сума буде повнотою на час вплачена...

З традиції так повелося, що січневі святкування мають за ціль „піддержати в нас духа".

Цю мінімальну вимогу найвища пора здати в архів. В час, коли йдеться про бути — чи — не бути українській нації, імперативом січневих святкувань може й мусить бути: **будувати на всіх ділянках життя реальну українську силу.**

Бо, коли ми втратимо другу таку нагоду, як 1917-21 рр., третя може вже ніколи не прийти!

О. Н.

9)

— Каталізатори? Що це таке? — спитав Селецький. — Коли б у тій печі печено молоді курята у французькому тісті, то я на тому може розумівся б, — але каталізатори?!

— Каталізатори — це таємниця сьогочасної хемії, це хемічні речовини, що для нас, хеміків, конечні для витворювання нових сполук.

Всі згуртувалися навколо печі. Інженер говорив далі своїм спокійним, рівним голосом:

— Говоритиму про речі загально відомі, що не є таємницею. Отож відомо, які величезні скількості енергії має в собі вугілля. Без перебільшення можна сказати, що в одному кілограмі вугілля є більш вибухової енергії, аніж у динаміті. Тільки що динаміт вибухає зразу ж, а вугілля виладовує свою енергію поволі, в процесі спалювання. Отож вугілля стало однією з найважливіших сировин у шуканнях сьогочасної хемії. Вже в 1902 році французькі вчені Сабатіє і Сандеран отримали з окису вугілля й води метан. Для цього вони послуговувалися, як каталізаторами, ніклем і кобальтом. Каталізаторами називаємо такі речовини, що потрібні для викликання якоїсь реакції, хоч вони самі у тій реакції не беруть участи і не зміняються. З 1925 р. почалися в Німеччині досліди над витвором бензини з вугілля. При допомозі тих самих каталізаторів хеміки витворили бензину, олію та парафіну, але ще в дуже дрібних кількостях. Від того часу датуються колосальні шукання таких каталізаторів, що давали б змогу перетворити вугілля на нові продукти. Тепер, коли це говорю, справа ця вже теоретично і практично розв'язана, — маємо кілька метод фабрикації бензини з вугілля, ось як метода Габер-Бош-Мітташа або метода Фішера-Тропша. Ті методи дають змогу, залежно від температури нагріття даної маси, діставати всі ті бажані продукти, що їх дістаємо з нафтової ропи. Так, напр., при допомозі залізних каталізаторів дістаємо більше олію, коли ж за каталізатор візьмемо рутеній, дістанемо більше парафіни й церезини, і так далі...

— Коли це все вже розв'язано, то навіщо далі над тим голову морочити? — спитав Селецький — Не краще б закласти фабрику і переробляти в ній вугілля на бензину до запальничок, або на парафіну до свічок?

Інженер підняв заперечливо руку:

— Я ще не скінчив, — я говорив про чужі досліди і про сьогочасний стан тієї ділянки хемії. Отже я говорив про каталізатори. Їх скількість і можливості — необмежені. Випробувано їх уже цілі тисячі, і то у різних температурах і при різному тиску, бо вплив їх на дану хемічну реакцію залежить часом від химерних кількох більше чи менше ступенів температури, не кажучи про те, що вони, ті каталізатори, мусять бути в абсолютно чистому виді, бо найменше занечищення іншою матерією відбирає їм усякий вплив на реакцію. Отак, мої досліди йдуть у тому напрямі, щоб знайти такі нові каталізатори, які посилювали б уже витворені погінні матеріяли, в першу чергу бензину.

— І Роман їх знайшов! — додала, не без гордости в голосі, Ганка.

Інженер поглянув на неї з вдячністю:

— Так, мені вдалося попасти на слід однієї великої групи каталізаторів, які викликують потрібні мені хемічні реакції. Перша моя нова бензинова суміш працювала в моторі тільки 3% видатніше аніж найліпша бензина в такій самій скількості. Поволі, відсоток за відсотком, досягав я щораз вищої видатности, і тепер доходжу майже до 40%.

— Сорок процентів!! — одночасно скрикнули Левко і Селецький.

— Еге ж, 40. Себто, — сказав він, підсміхаючися до Левка, — моя бензина настільки сильніша від звичайної бензини, як горілка від чистої води!

Всі аж ахнули від такого переконливого порівнання.

Інженер підійшов до шафки під стіною, відкрутив закрутку й осторожно виняв одну із скляних пробівок, що лежала трохи збоку від інших. Він підніс її до світла. В ній була густа, желятинна рідина, легко жовтавої барви, зовсім прозора. До пробівки був прикріплений, як і при інших у тій шафці, картоник.

— Що це? — спитав Селецький, побачивши коло цифри 39 знак запиту.

Інженер уклав пробівку дбайливо в коробку і щойно тоді відповів:

— Мушу признатися, що тут зазнав я покищо частинної поразки. Фактично — високовартну сполуку я знайшов. Проте, знайшов її зовсім випадково, і ось тепер усі мої намагання від трьох тижнів ідуть у тому напрямі, щоб знайти формулу складу тієї рідини. Найкраща сполука, для якої маю вже формули, це 18 відсоткова бензина, тож і можете уявити собі моє здивування, коли я припадково отримав 39%! Тут сталося якесь чудо природи, що може трапитися раз на мільйони припадків. Трапився тут, частий у лабораторіях, випадок занечищення каталізатора, або як ми, хеміки, звикли казати, — затроєння каталізатора іншими елементами. Але якими саме, в якій кількості і в яких умовах температури й тиску — цього досі сам не знаю! Певне знаю тільки те, що затроїла той мій каталізатор одна або, скоріше, кілька з тих речовин, які були тоді в мене в лабораторії. Всі мої намагання йдуть у тому напрямі, щоб відтворити назад той затроєний каталізатор, що показався такої нечуваної сили і що неймовірним стрибком з 18 відсотків досяг 39. Отже, кажу ще раз, удруге такої самої сполуки мені викликати досі не вдалося, а аналітичні експерименти з тією, що її маю, вже просто боюся робити, — ви ж бачили, що всієї рідини залишилося в пробівці не більше кільканадцяти крапли. Але я її ще зна йду! — і інженер ударив енергійно долонею по столі.

(Дальше буде).

Іван Кедрин.

НА ОВОЧЕВИХ ФАРМАХ

(Репортаж)

Екзекутива ЗУАДК-у рішила перевести знову провірку умовин праці українських робітників на фармах та при цій нагоді прослідити випадки конкретних скарг. Така пеша подорож автом від фарми до фарми відбулась недавно на терені південної Пенсилвенії. Інспекцію переводив екзекутивний директор ЗУАДК-у др. В. ГАЛАН, у товаристві чільного американського громадянина приятеля українців, п. Дж. В. БІШОПА, який віддав до розпорядження своє авто і себе у ролі провідника, як також організатора українців в окрузі, душі тамошнього українського життя, п. І. ЩУПАКІВСЬКОГО. Ввесь перший день їздили вони самі, під вечір і на весь наступний день прилучився до них ред. І. КЕДРИН. Подаємо поміщення з тієї подорожі та кілька образків.

1. Куди, з ким і навіщо?

Чи українські мешканці Нюйорського Давн Тавну або Филаделфійської муринської дільниці Норт можуть мати уявлення про красу американської природи? Чи, задихаючись у несамовито брудних кам'яних провалях, де мільйони людських сотворінь навипередки дихають разом із мільонами тон бетону й заліза, — вони прочувають, що розмірно зовсім недалеко від них, годину поїздом з Филаделфії до Йорку, потім несповна годину одним розгойданим електричним возом до Ленкестер, або подвійно стільки „босом", зате наполовину дешевше, — вони опиняються в околиці, де безмежні поля ступнево переходять в гори, де швидко подорожній бачить себе наче на українській Скільщині чи Надвірнянщині? І замість задушливої сіро-теплої филаделфійської мряки окутує людину чистий морозяний гірський легіт. І замість бойківсько-гуцульської нужди — скрізь багатство й вершини цивілізаційних влаштувань, що близько нагадують австрійський Форальберг або чудову Швайцарію.

Округа Адамс Кавнти охоплює міста Йорк, Ленкестер, Геновер, Геррисбург, Ню Аксфорд і Геттисбург, — це останнє славне в історії Америки битвою у 1863 р., в якій 4-літня громадянська війна вирішилася завдяки блискучій перемозі військ свободолюбної і поступової північної Унії над військами південної Конфедерації; тому й це містечко засіяне пам'ятниками та музеями. Коли думаєте, що це неначе один галицький повіт, то грубо помиляєтесь: Пенсилвенія — один із найбільших американських стейтів, приблизно як ціла передвоєнна Польща і її природа, характер та клімат дуже різнородні. Ще рік тому українська нога не ступила на ту землю — у буквальному розумінні. Аж 14. лютого 1948 р. химерна доля закинула туди першого українського піонера: п. Іван Щупаківський, купець із Самбора, мав фармерську аплікацію до Мериленду, але тамошній фармер, подивившись на його документи, що він „мерчант", не захотів такого „хлібороба" й протелефонував до свого приятеля із недалекого сусідного стейту, мра Дж. В. Бішопа у Ню Аксфорд, власника лябораторії косметичних виробів, щоб скинути йому на шию екзотичного пришельця. І п. Бішоп заризикував, не прочуваючи, що швидко потім сам стане одним із найпалкіших і найбільш успішних пропагаторів та протекторів переселенчої акції ЗУАДК-у й промотором поселювання недавних українських ДП у своїй окрузі. П. Іван Щупаківський, що ще недавно займався спортовим Т-вом „Чорногора" в Авгсбурзі і В-вом „Гарт", зумів не тільки здобути собі приязнь своїх американських „босів", але й приєднати їх сердечну прихильність і зрозуміння для долі українців у світі й українських імігрантів в ЗДА. І завдяки цьому одному українцеві й одному американцеві та їхнім зв'язкам є сьогодні в окрузі Адамс Кавнти коло 230 новоприїзних українців, а на дальшу сотню раз-у-раз впливають аплікації. Сам п. Бішоп стягнув на власні аплікації та розмістив по фармах і різних інших варстатах праці коло 140 осіб. Поки я про все це дізнався, я нахилився в авті до Щупаківського, показав головою на містера Бішопа за кермою і спитав:

— Скажіть, який інтерес має той американець товктися з нами цілих два дні, акурат у суботу й неділю, по цих горах, тратити свою бензину й запорошувати авто, замість відпочивати у хаті?

Відповідь була така сама мудра, як запит:

— А який інтерес він має,

Ті, що створили й оживили українське життя в окрузі Адамс Кавнти у Пенсилвенії: містер і місіс Бішоп і п. І. Щупаківський.

що цілий день диркотить йому в хаті телефон у справах українців з цілої округи і що з своєї хати він зробив інформаційну станцію, бюро порад, уряд праці й навіть переходовий готель для українців, з усіми приємностями всіх цих занять?

І я зрозумів тоді, що значить добросердечність і готовість до послуг в американця, коли той набере довір'я до людини і справи. І який небезпечний може бути такий привітний і ввічливий американець, коли хтось перейде йому дорогу. Саме в той день з'явився у Геттисбургу один громадянин з Ню Йорку, який приїхав туди „організувати" людей, яких хто інший спровадив, влаштував і якими досі займався. Га, треба було бачити, як той лагідний американець скочив на нього, як висунулась йому вперед долішня щока і як він перестав бути делікатний! Я зрозумів теж, що може вдіяти один українець в ЗДА, коли він дивиться на себе, як на амбасадора української справи й усіх тих, що ще залишились в середньо-европейських таборах.

— Коли ми, в шість тижнів після мого приїзду сюди — розказує І. Щупаківський — зорганізували в Геттисбургу перші збори американських фармерів і підприємців, на котрих п. Бішоп, др. Галан із Филаделфії, я і ще дехто, кого ми вже встигли розпропагандувати, виступали за спроваджуванням українських ДП, це була сензація на всю округу і сусідні околиці. „Геттисбург Тайм" помістив велику статтю про українців і світлину нашого з'їзду та „першого українського ДП" в моїй особі і від того часу Україна, українські ДП та наша поселенча акція є постійною, найприхильніше трактованою тематикою того часопису. Первісний Комітет, що складався з самих американців (п. Бішоп, п. Бравн і п-ні Флориди), перетворився в серпні мин. року вже в суто-український Комітет під моїм головуванням, а американці (п. І. З. Массельман і Дж. В. Бішоп) ввійшли туди вже тільки як опікуни. Тоді було вже тут коло 80 українців і ми самі почали порядкувати свої справи.

— Що це значить простою мовою?

— Це значить, що ми передусім зорганізували три курси англійської мови, 2 в Геттисбургу, 1 в Йорку. Розглядали негайно кожний випадок скарг, чи від фармерів на робітників, чи робітників на фармерів. У багатьох випадках показалось, що люди були добрі, але не годилися на роботу, куди їх дано, і треба було приміститі їх деінде. У 5-ти випадках умовини праці на фармі були такі погані і договоритися з фармерами було так трудно, що ми відібрали відтіль наших людей і більше їх туди не посилаємо. Розміщування людей не є легке, бо ми маємо дуже обмежені можливості: овочеві фарми, домашня прислуга, підрядна робота в одному шпиталі, по кількох готелях і нечисленних малих підприємствах.

— А чи люди тримаються праці?

— Назагал так, покинуло її коло 10 відсотків. Коли хто невдоволений, ми його не затримуємо, — хай іде шукати щас-

Іван Руденко з дружиною, робітник на фармі містера Ф. Гантера біля Йорк, Па., із д-ром В. Галаном.

тя в місті. Причина виїзду? Здебільша й найчастіше — це повна незорієнтованість в умовинах праці по містах та непривичність до системи праці в цілій Америці. Люди є напр. зависні: „чому тамтой дістає на стільки-то центів більше, як я?" — Не беруть під увагу, що кожний хлібодавець в Америці підвищує платню помалу і що для нього міродайною є не тільки сама праця, а досвід, — „експірієнс", час затруднення, особиста поведінка, навіть характер і зверхній вигляд. Я не раз чув від фармерів: „Ми б їм підвищили, але вони такі завжди нахмурені і мають такий невдоволений вигляд, що не хочеться нам". Коли ж хтось від когось, звичайного селянина, який має кілька-кімнатну хату і коло 30 дол. тижнево, що він втікає до Ню Йорку, бо там може заробити по 20 дол. денно (автентичне!), то такого не переконаєте, що він верзе байку. Хай здоров іде і на власній шкурі перевірить Нюйорський рай.

— А хто кидає працю найбільше?

— Самітні, парубки і дівчата. Їм найбільше нудно, тужать за товариством, не мають терпцю довше на одному місці і не мають почуття громадської відповідальности та солідарности. Зате родини тримаються і думають лиш про покращання умовин: не так щодо праці й винагороди, як радше щодо якогось осередку культурно-освітнього і товариського життя, якоїсь „Читальні" і — свого священника. Брак української церкви, для якої може ще замала наша колонія, але й українського св'ященника, який приїздив би бодай раз на місяць до одної з американських св'ятинь, — це велика пустка, що її всі відчувають, не тільки українці, але й побожні американці, які дивуються такому станові. Тепер ми основуємо тут Відділ УНСоюзу але без співпраці різних українських чинників трудно вдержати колонію, яка при такій співпраці могла б розростися і стати одною з фортець українства в Америці.

— А як живуть люди?

— А от зараз самі переконаєтеся.

(Докінчення буде).

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА—ЦЕ СИЛА.

ВІД ВИКОННОГО ОРГАНУ УНРАДИ

З приводу Нового Року і Свята Різдва Христового Виконний Орган Української Національної Ради одержав численні листи з привітами і побажаннями від громадських організацій та установ і від окремих осіб, що перебувають на чужині в різних країнах світу. Виконний Орган УНРади щиро дякує за це всім цим патріотам, що у всесвітньому розсіянні живуть і працюють, сповнені відданости своєму Національному Центрові. Одночасно Виконний Орган У. Н. Ради висловлює подяку Українським Церквам, науковим та освітнім установам за їх прихильне і беззастережене ставлення до УНРади, як Найвищого Державного Органу Українського народу в його боротьбі за незалежність. При цім Виконний Орган посилає свій найсердечніший привіт і глибоку подяку українському народові і зокрема тим нашим братам, що борються на рідній землі в рядах УПА за Волю України проти російського комуністичного насильства.

Виконний Орган УНРади з великою радістю стверджує, що ідея національної консолідації під проводом УНРади здобуває все більше число прихильників і жертвенних співробітників серед нашої еміграції на всіх континентах, та що праця УНРади знаходить широкий відгук у цілому світі і в Україні.

Виїзд деяких членів УНРади та Виконного Органу з Европи за океан не зменшив активности нашого національно-політичного центру: на їх місце приходять інші діячі до складу УНРади та Виконного Органу, а ті, що виїхали, виконують в країнах свого нового перебування дуже корисну працю для нашої національної справи: — вони, насамперед, допомагають правильній інформації про УНРаду поміж місцевими українцями, що находяться там з давніх часів, відірвані від Рідного Краю; окрім того, своєю щоденною працею і зв'язками з чужинцями на полі науковім, мистецькім, культурно-освітнім і політичнім, вони вводять українську проблему взагалі перед світом.

В своїй діяльности Виконний Орган УНРади спирається у значній мірі на організовану допомогу Комітетів Сприяння УНРаді та інших громадських установ по різних країнах світа і складає зокрема тут їм свою подяку за їх жертвенну працю. Виконний Орган також дякує тим органам української преси, що давали правдиву і безсторонню оцінку праці У. Н. Ради і цим помагали дальшій консолідації нашого громадянства навкруги свого національного центру.

Завданням Виконного Органу УНРади лишається і надалі — об'єднання українських національних сил під проводом УНРади для боротьби за визволення України. Про цю необхідність національної єдности Виконний Орган УНРади пригадує саме тепер, з приводу дня 22. січня коли всі українські патріоти повинні згідно, як одна родина, святкувати 32-гі роковини проголошення незалежної Української Народньої Республіки. Спільна, однопостійна праця наших національних сил — це запорука успіху нашої визвольної боротьби, що має завершитися відновленням самостійної соборної України.

На чужині, 16 січня 1950 р.

Виконний Орган
Української Національної Ради.

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ.

Бруклин, Н. Й.: С. Угорчак $15.

Джерзі Сіті, Н. Дж.: Н. Пігура $10; члени 270 Відділу У. Н. С. $37.

Ню Йорк, Н. Й.: Д-р Р. Осінчук (замість святочних побажань) $10; Н. Зукар $1.50.

Ван Дайк, Міш.: Із Свята княгині Ольги в Гемтремк переслала А. Біловус $150 (від Філії УККомітету).

Балтимор, Мд.: Ю. Маньовська $12.

Ню Гейвен, Конн.: З коляди переслав п. А. Маланчук $237 (на УКК $62, на УПА $50, на Укр. Інвалідів $50, на Укр. Студентів $25, на ЗУАДК $50).

Маямі, Фла.: Збірка на академії Соборности Українських Земель: $59. (Зложили: Максимовичі і Григорчуки по $5; Подубинський й Стеки по $2; Т. Максимович, Т. Наконечний, Копетчак, Филипчак, І. Йорні, П. Галушка, А. Івашко, С. Першин, Л. Годівський, П. Литвин, О. Ляхович, К. Коренка, Лузар, Чорнобой, Данилович, о. Данилович, Т. Микитка, Осачук, Сичак, Кроєс, Мемрик, М. Гернат, Стефаняк, Сербай, Цимбалюк, Кульчицький, Сурмачук, Сурма, І. Деревляний, Фодорець, Подубинський по $1, а решта дрібними).

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

ПОШИРЮЙТЕ „СВОБОДУ"

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Ювілей Наукового Товариства імени Шевченка.

В 75-ті роковини діяльности Наукового Товариства імени Т. Шевченка відбулася в Шікаго Академія. Як це вже проголошено в пресі, окремий святковий комітет — в складі п. Іван Дужанський, д-р Микола Бараболяк і проф. д-р І. Витанович — зайнявся підготовкою Ювілейної Академії. Патріотичне громадянство нашого міста як звичайно заповнило в неділю дня 15 січня залю Шопен-школи, щоб заманіфестувати своє зрозуміння для трагічного положення найстаршої української наукової інституції.

Привітавши присутніх, в своєму довшому рефераті про історію Наукового Товариства ім. Шевченка, проф. І. Витанович, зумів передати шікаговській громаді чітку картину початків діяльности Товариства, й нанизати джерельні дані про працю його по сьогоднішний день. Промовець нагадав небуденно важкі умови для української наукової праці в царській Росії. Працю наукову там унеможливили царі й їхні намісники в Україні. Це було одною з причин народження вогнища української науки в Галичині. Вороги відчули, що українська наука несе відвічну українську правду в народні маси, що вона будує перед українцями їхню історію в правдивому насвітленні, доказує окремішність походження українського народу й заперечує чужинецькі твердження про залежність українського державного й культурного буття від інших народів. Коротко, українська наука поставила перед собою мету сказати своєму народові, та всьому світові „Хто ми, чиї сини, ким за що закуті". Наукове товариство імени Шевченка сповнило свої завдання перед українським народом. Доказом цього була вперта боротьба всіх окупантів України, спрямована на знищення товариства. Наукове Товариство здало іспит життя, й вийшло ціло з найбільш несприятливих обставин. Після інвазії росіян в Західну Україну, москалі по варварськи обійшлися з бібліотекою Товариства та з іншим науковим обладнанням. Царських „культуртреґерів" заступили польські, яким теж не по душі була діяльність Товариства, та які докладали всіх можливих зусиль, щоб працю товариства припинити. Польське шумовиння не завагалося підкласти бомбу під приміщення Товариства, що на щастя не принесла шкоди науковим збіркам. Утоптаною царями й поляками стежкою пішли теж червоні москалі, що в 1939 році окупували Західну Україну. Почалася „чистка" наукових збірок, призбираних кількома поколіннями українських науковців. Чимало працівників Товариства пішло в „Сибір неісходиму". Ніщо не сміло нагадувати українському народові про відрубність його історії й культури, про окреме джерело походження української нації, та про окремі шляхи національно-державного розвитку. Тепер Москва доконує свої затії, винищуючи фізично наукових працівників, та розпорошуючи й ліквідуючи придбане Науковим Товариством майно, Червоні москалі створили у Львові філію Академії Наук, чим піддано українську науку під московську контролю й командування.

Вільна українська наука може розвиватися тільки поза межами совєтської окупації. Члени Наукового Товариства імени Шевченка відновили діяльність Товариства на чужині, та з успіхом продовжують славні традиції праці своїх попередників. Промовець зупинився кортко над науковою і видавничою працею Товариства, та згадав численні прізвища українських науковців, що по цей бік московської касарняної греблі сміло несуть далі прапор незалежної української науки, хоч діється це в більш як важких обставинах.

Промовець, в якого особі присутні могли вітати дійсного члена Наукового Товариства імени Шевченка, закінчив свою промову висловом віри, що український науковий світ, зокрема Наукове Товариство імени Шевченка, буде йти й далі в перших лавах боротьби за чистоту української науки, що є рівнозначне з веденням чинного протимосковського змагу. В боротьбі за державність, українська наука так як досі, буде стояти нипохитно в обличчі ворожої навали. Кров від крови і кість від кости свойого народу, українські науковці вийшли на вигнання, щоб заманіфестувати перед світом волю українського народу до самостійного життя. Та щоб Наукове Товариство імени Шевченка сповнило свої завдання без решти, всі українці мусять прийти йому з допомогою.

До цієї допомоги, до піддержки наукової праці окремих відділів та навіть членів Товариства — кликав українську громаду в Шікаго шановний промовець.

Прекрасний реферат проф. Витановича доповнила неменше вдало нанизана програма. Ось на сцену виступив чоловічий хор „Сурма" під керуванням проф. М. Федорова. Пісня про Морозенка, що її проспівав хор, була не тільки виконана бездоганно, але й викликала в присутніх патріотичні почування. Хор став без сумніву найкращим хором в Шікаго, й іде по дорозі мистецького росту вперед.

За хором виступив з деклямацією Косенкового „Відвороту" п. Володимир Децик. Чуття, голосові якості, вміння наголошувати перегиби вірша голосом і мімікою, а потім спокій і певність деклямматора, все це доповнювало вміло знайдену деклямацію.

Тоді в час духового напруження серед присутніх виступив секретар Ліги Американців Українського Роду п. Іващук, який відчитав привіт Ліги Науковому Товариству. Представник Ліги, що виступав від імені 54 українських організацій міста Шікаго, передав проф. Витановичеві, теж скиталець, чек на 25 долярів на поширення праці Наукового Товариства. Зворушений щирими й теплими словами привіту та дарунком, проф. Витанович щераз запевнив громаду, в особі її представника, про те, що українські науковці не похилять прапору української вільної науки.

Троє солістів, п. Марія Шостак, п. М. Борняк та п. Ю. Позняк виконали пісню „Україно, Україно". Відомі нам з радіопрограми солісти вдало ввійшли в свої ролі, та головне, що вперше на сцені принесли нам різноманітність.

Пані Е. Романовська-Плешкевич виконала три пісні: — „Місяцю князю" — „розлийтеся світлом" та „Якби мені мамо намисто". Цей другий з черги виступ нашої оперної співачки, як видно з репертуару, приніс знову новини — сольові пісні, не співані ще в Шікаго. Орудуюча без труднощів голосом, природним та повним, співачка наша передала всю глибінь співаного присутнім.

Милою несподіванкою в другій частині програми був виступ молодої віртуоза-піяністки панни Ірини Чушак. Твір Шопена, що його виконувала талановита піяністка з притаманною ніжністю; заворожив присутніх. Усі переконалися, якою звуковою насолодою є твори Шопена в майстерному виконанні. Віримо, що панна Ірина Чушак буде славою й гордістю українського народу, та гідно репрезентуватиме нашу музичну культуру перед чужинецьким світом. Громадянство Шікаго з напруженням вичікує першого власного концерту молодої піяністки.

Д-р Іван Рудавський відспівав три пісні. Свойого улюбленця прийняли шікаговські українці рясними оплесками. „Минули літа молодії...", перша пісня з репертуару д-ра Рудавського викликала бурю оплесків. Наш оперний співак в придачу, змушений оплесками присутніх, виконав пісню „Дівчино-калино", що її разом з ним, хто в душі а хто мугикаючи, співали всі присутні.

Пані Марія Гарасовська-Дачишин продеклямувала „Пролог" до Франкового твору „Мойсей". Піднесене „Народе мій, замучений, розбитий"... зворушило присутніх й напоїло вірою. Слово за словом, твердо й виразно падало на душі присутнім, щоб там нагадати кожному про його обовязки супроти народу з якого вийшов.

Д-р Микола Бараболяк подякував виконавцям програми за їх труд, а присутнім на залі за численну участь.

Тимчасом вишикувався знову хор „Сурма", щоб проспівати три колядки. Доведеться тільки підтвердити сказане вже вгорі про хор, та побажати йому досягти першости серед українських хорів в Америці, до чого він має всі можливости. Керманич хору з хористами творять одну споєну цілість, а голосовий матеріял хору беззакидний.

На цьому закінчилося це небуденне свято шікаговських українців. Дохід з Академії призначений на Наукове Товариство імени Шевченка. В піднесеному настрої розходилися учасники Академії, щоб бачене й почуте вводити в життя.

В. Ш.

ПІТСБУРҐ, ПА.

Концерт Оперового Ансамблю.

21 січня 1950 р., поостане на довго в нашій памяті, коли-то загостив до нас з концертом Український Оперовий Ансамбль під керівництвом Богдана Пюрка. Концерт відбувся в найкращій концертовій авдиторії „Карнеґі Мюзик Голл". Була це правдива маніфестація української і світової пісні і музики.

В концерті виступали: Лідія Колісниченко-Горн, драматичний сопран, Наталія Носенко, ліричний сопран, Ігор Зайферт, тенор, Михайло Ольховий, бас і Михайло Мінський, баритон. На скитальщині Оперовий Ансамбль під батутою Пюрка ставив опери, свої і світові.

Це не є рецензія про вище згаданий концерт, бо такі рецензії вже були. Це тільки згадка про оціх наших артистів, яких Бог наділив чарами голосу. Жалко тільки, що американські українці не вспіли приготовити догідного поля для таких талантів і їм приходиться тяжко пробиватись.

Концерт дорогих гостей артистів співаків стояв на високому рівні музичного смаку, а виконавці були знаменито настроєні голосово. Відданий свойому музичному званню цілим серцем і душею Богдан Пюрко, старанно а місцями пристрасно піддержував своїм акомпаніяментом своїх співаків. Слід згадати, що з закінченням Різдвяного сезону в програму входили коляди і щедрівки, з яких годиться піднести „Не плач Рахиле" Барвінського. Авдиторія сердечно і з правдивим ентузіязмом вітала шановних артистів, виявляючи так подяку за концертовий виступ.

Годиться дати признання Організації Української Молоді Західної Пенсилвенії, яка помагала у пропагуванні і продажі вступних білетів, як рівнож по концерті влаштувала гостинне приняття для артистів в ідальній салі „Уай Доблю Сі Ей". Також перед концертом п-во Володимир і Марія Малевичі приймали артистів у своїм гостиннім домі. Місцева американська преса присвятила концертові багато місця, подаючи фотографії солісток і прихильні рецензії перед і по концерті.

Присутній.

ГОЛАНДСЬКИЙ МІНІСТЕР ВИБРАНИЙ ДОРАДНИКОМ ПЛЯНУ МАРШАЛА В ЕВРОПІ.

Париж, 1. лютого. — Д-р Дірк У. Стіккер, міністер закордонних справ Голландії, був вибраний вчора „політичним дорадником „Европейської Ради Пляну Маршала, на місце Поля-Генрі Спаака, проти якого Британія видвигнула свої застереження. Спаака піддержували американські представники в цій Раді.

VETERANS RALLY TOMORROW, FEBRUARY 4, IN NEWARK

The Ukrainian American Veterans Pre-Convention Rally will be held tomorrow, Saturday afternoon, beginning 2 o'clock, in the Ukrainian Sitch Hall, 508 18th Avenue, Newark, N. J.

One of the top-ranking officers of the N.Y.-N.J. Military District, Colonel Snyder, will address the Rally.

СТАВАЙТЕ ЧЛЕНАМИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ І СПІВВЛАСНИКАМИ 11-ЦЯТИ МІЛЬЙОНОВОГО МАЙНА ОРГАНІЗАЦІЇ

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64, відбудуться в суботу, 4. лютого, в годині 7:30 ввечір, в St. Boniface Hall, 435 Main St. Просимо всіх на збори, бо будуть важні справи і вибір делеґата на конвенцію УНС. — І. Бурний, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Тов. Вільна Україна, від. 152, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в середу, 8. лютого, в годині 8:30 ввечір, при 180 Вілям Ст. Проситься всіх членів конче прийти на ці збори, бо буде вибір делеґата на конвенцію УНС і інші важні справи до полагодження. — За уряд: І. Вакун.

ПОШУКУВАННЯ

Пошукую Івана Паврозик і його двох синів Данила і Кузіва з села Воскрисьніці, пов. Рогатин. Мають перебувати в Йонґстави Огайо, або на своїй фармі в тій околиці. Хто про них знає, або вони самі, голоситись до Peter Dron, 106 Barberry Fers, Rochester 5, N. Y.

Пошукую Сестри дочку Ольгу Дембіцьку зі села Ярчівці, повіт Зборів яка перебуває на скитальщині в Німеччині або Австрії. Хочу вислати її ашуренс на приїзд до USA. Хто знає її адресу, або вона сама, хай голоситься до:
PAUL ZIATKOWSKY
857 Forest Avenue
Bronx 56, N. Y.
U. S. A.

Володимир Думка пошукує Николу Кисіль і Марію Кисіль. Вони виїхали до Америки зі села Жнятин 1922 року. Писати до
Володимир Думка
Kuhberg bei Bad Kreuznach
French Zone, Germany

Пошукуємо тітки Агафії Климус, зам. Сенюк з села Плазів, пов. Любачі, Галичина, котра виїхала до З. Д. 1907 р. і перебувала в околиці Ню Йорку. Хто про неї знає або вона сама — голоситись до:
STEFAN & OLENA (Beng) BUNKA,
Route I, Eden Prairie, Minn

УВАГА, СТАРІ ІМІҐРАНТИ! Хто знає: МАРТИНЕНКА ЛЕОНТІЯ, сина Мартиненка Сергія, який 1920 року прибув до U.S.A. Уроджений на Полтавщині, Кобиляцького округа, село Мартиновка. Розшукує син Деменка Федора, с. Хутора Деменки того самого округа. Хто знає про його перебування, або він сам, прошу відкликнутись на мою адресу:
ANDREW DEMENKO,
c/o E. Bollinger
R. D. 6, Westminster, Md.

Пошукую: JURIJ SHELAK, який перебував на англ. зоні Німеччини і виїхав до Америки. Моя адреса:
MYKOLA JASHKO,
149, West Main Str., Amsterdam, N. Y.

Пошукую братів ІВАНА і МИХАЙЛА СІМОНІ. Я розлучився з ними в Дрездені, Німеччина, в році 1945. Хто знає про них, або вони самі, прошу писати на адресу:
WOLODYMYR SIMONI
19 Pryor Street,
Rochester 5, N. Y., U.S.A.

Тету КСЕНЮ ҐРИЦЮК, родом зі села Мелни, замешкалої в Ню Йорку, пошукує АННА СТАСИШИН, дочка Ілька і Марії Кузишин зі села Виспа, пов. Рогатин. Хто знає про неї, або вона сама, прошу писати:
ANNA MUC
East Selkirk, Man., Canada.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

ПОДЯКА

Почуваємося до милого обов'язку зложити цісю дорогою Високоповажаному пану Теодорові Сороці і Його Шановній Родині, щиро-сердечну подяку, що поміг уможливити нам переселення до З. Д. А.

Желаємо Впов. Панству Сорокам багато кріпкого здоров'я, щоб дальше могли успішно працювати для добра Українського Народу.

Рівночасно складаємо сердечну подяку Впов. Пану М. Бронницькому за перевезення наших речей.

Інж. Михайло Мінчак
здружиною і
Микола Бориславський
126 Hays St., Chester, Pa.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛУ
НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ІМІҐРАЦІЇ
В НЮ ЙОРКУ
— відбудуться —
В НЕДІЛЮ, ДНЯ 5. ЛЮТОГО 1950, ПОПОЛ. в 2. ГОД.
на 50 Іст 7. вулиця, саля Укр. Прот. Церкві.
До участи запрошує всіх новоприбулих
Управа Відділу „Самопоміч".

ТАРЗАН, ч. 2272. Тарзан у розпачі.

Коли Тарзан почув плян, щоб защепити малпи негайно, він зрозумів, що йому треба діяти якстій.

Як він тільки почув, що Зі відходить з дому, він кинувся до вікна.

З розпачливою силою він вирвав одну колоду з вікна.

Коли Ґор почув треск дерева, Ґор швидко прибіг.